

Fejleszt-e a korai fejlesztés?- A "népi pszichológia" veszélyei

A kisgyermek fejlődésére káros tévhitek és termékek terjedésére hívta fel a figyelmet az MTA főtitkárhelyettese.

Egyre többen készítenek babák számára fejlesztést és korai, s egyben életre szóló okosodást hozó eszközöket, mégpedig úgy, hogy a kor üzenetét is „meghallva” az agy kutatás eredményeire hivatkoznak. A baj csak az, hogy nem jól, sőt időnként károsan leegyszerűsítve. Nem véletlen tehát, hogy az újszülöttek, csecsemők és kisgyermek fejlődésével foglalkozó szakmák képviselői ma már komolyan aggódnak emiatt. Mitől lett a világ ily fejlesztés-központú? Csupán attól, hogy gyermekeinknek, unokáinknak a legjobbat akarjuk? Lehet, de ahhoz elegendő lenne szeretetet és biztonságot adni, a gyerekek eltérő érési idejét figyelembe venni, fejlődésükhöz, képességeik és személyiségük kibontakozásához megfelelő körülményeket, feltételeket biztosítani…

Csépe Valéria akadémikus, a Mindennapi Pszichológia című lap legújabb számában a kisgyermekkorai fejlesztéssel kapcsolatos áltudományos hiedelmeket összegezte. Ezek közül a legnagyobb vihart az elmúlt években az Egyesült Államokban kifejlesztett és forgalomba hozott, a szakemberek által viszont bírált „Baby Einstein” nevű oktatóprogram keltette. Ez azonban csak egy azok között a „fejlesztő” termékek és játékok között, amelyek elárasztják a piacot.

„A szakembereknek az eddiginél hangosabban és erélyesebben kell azt mondaniuk, hogy elég” – fogalmazott az mta.hu-nak nyilatkozva Csépe Valéria. Az MTA Pszichológiai Kutatóintézetének kutatóprofesszora arra hívta fel a figyelmet, hogy a korai tanulás és a babák minél korábbi fejlesztésének egyre terjedő divatja hátrahagy három fontos idegtudományi kutatási eredménynek, valamint az azokra épülő pszichológiai elméleteknek a lebontásából ered.

Az egyébként jó szándékú, a gyermekeiket pedig a lehető leggyorsabban a versenyközpontú társadalomra trenírozó szülők körében több tévhit is általánosnak tekinthető. Ilyen az első életév mítosza, a korábban kritikusnak, ma pedig szenzitívnek nevezett periódus fetisizálása, valamint az ingergazdag környezet fogalmának félreértése. Mint azt Csépe Valéria elmondta, az első esetben az idegsejt-kapcsolatok korai, igen gyors növekedésére vonatkozó elméletet „csavarják ki”a fejlődést túlságosan sürgetők. Ők a szenzitív periódusnál azt nem veszik figyelembe, hogy az agy szenzoros – például látás, illetve hallás – valamint mozgásrendszereinek egyes funkciói nem azonos korban és időtartam alatt fejlődnek ki mindenkinél. Az ingergazdag környezet

mindenek felettiségre hivatkozók pedig arról feledkeznek meg, hogy nem használ a gyermekeknek, ha az optimális fejlődésükhöz szükséges ingereken kívül még továbbiakat kapnak.

„Fejlesztani, fejleszteni, fejleszteni” – sok szülőnek ez a jelszava, pedig ha a legjobbat akarják gyermekeiknek, akkor a szeretet és a biztonság mellett nem az erőltetett tanulás, hanem a kicsik életkorának megfelelő játékok és foglalkozások biztosítják a megfelelő környezetet. Ráadásul az „előreszaladásnak” nincs is sok értelme. Az a gyermek, aki például előbb tanul meg olvasni, mint korosztálya más tagjai, nem fog sem jobban, sem gyorsabban olvasni egy-két évvel később, mint ahogyan a szövegértésére sem lesz pozitív hatással az, hogy korábban ismerte fel a betűket. A hiperlexia, vagyis a gyors, mechanikus olvasási készség a szakemberek számára éppolyan figyelmeztető jele a fejlődési rendellenességnek, mint ellentéte, a diszlexia” – hangsúlyozta Csépe Valéria. Mint mondta, a sok szülő által erőltetett korai nyelvtanulásnak is csak bizonyos feltételek esetén van értelme. Akkor, ha a gyermek folyamatosan kétnyelvű környezetben él, a nyelveket pedig nyelvtanilag helyesen beszélő, jól hangsúlyozó felnőttől tanulja.

Az MTA főtitkárhelyettese arra a kérdésre, hogy mit tud tenni a tudomány a káros divathullámok és az üzleti érdekek etikátlan érvényesítése ellen, úgy vélte: a legfontosabb a felvilágosítás. A gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozó pedagógusok, pszichológusok, orvosok figyelmét már a felsőoktatási intézményekben fel kell hívni a „népi pszichológia” veszélyeire. Miként a gyermekük vélt lemaradása miatt állandóan szorongó szülőket is. Igaz, ez utóbbi csoport sajtón keresztül való elérése és meggyőzése a nehezebb feladat.

Forrás: MTA